

Vragen Nieuwsuur Risicoscan Verblijf Buitenland

Algemene reactie UWV:

We hebben in Nederland met elkaar afgesproken dat mensen die zonder werk zitten recht hebben op een tijdelijke werkloosheidsuitkering. Dat is een groot goed. Aan de andere kant is het zo dat ze daarbij moeten voldoen aan bepaalde voorwaarden. Een daarvan is dat je het meldt als je naar het buitenland gaat. Je moet immers beschikbaar voor de Nederlandse arbeidsmarkt en kunnen solliciteren. Kort verblijf in het buitenland, bijvoorbeeld voor een vakantie, is in overleg met UWV toegestaan.

In deze casus echter, gaat het om langdurig verblijf in het buitenland, zonder opgave van redenen. Dit houdt in dat betrokkenen niet beschikbaar waren voor de Nederlandse arbeidsmarkt. UWV heeft ook een taak als handhaver. Het is belangrijk dat iedereen die een ww-uitkering krijgt daar ook recht op heeft. Dat betekent dat we moeten handhaven op diegenen die geen recht hebben op een uitkering, bijvoorbeeld omdat ze ongeoorloofd, langdurig in het buitenland zijn.

UWV heeft naar aanleiding van de WW-fraude door mensen die ten onrechte in het buitenland verbleven in 2018 tal van maatregelen genomen. Een van deze maatregelen, genaamd de Risicoscan Verblijf Buitenland, moest UWV helpen bij het signaleren van het ongeoorloofd verblijf in het buitenland tijdens het ontvangen van een WW-uitkering. Dit werd gedaan door het bekijken van de locatie van de computer wanneer iemand inlogde op de website van UWV. Op zich verkrijgt UWV al veel informatie vanuit haar interne systemen. Deze informatie kunnen we ook rechtmatig gebruiken. In dit geval gaat het echter om het plaatsen van een cookie op de computer van een cliënt die bij ons was ingelogd, waardoor we in combinatie met het IP-adres op de hoogte waren van de locatie van deze gebruiker.

UWV is er tijdens de uitvoering van deze maatregel achter gekomen dat een deel van deze maatregel, het verkrijgen van IP-gegevens via *Cookies* en het verwerken hiervan in de Risicoscan Verblijf Buitenland, mogelijk niet geoorloofd was volgens de wet. Er is toen besloten om alternatieven te gaan verkennen en om aanvullend juridisch advies in te winnen specifiek op het deel waarvan vermoedens waren dat het onrechtmatig gebeurde. Mede op basis van dat advies heeft UWV de volledige maatregel stop gezet.

Voordat de Risicoscan Verblijf Buitenland in gebruik genomen werd hebben wij deze uitvoering getoetst, gevalideerd en onderzocht of de maatregel rechtmatig was en hebben wij een externe partij laten meekijken. Tijdens dit proces hebben alle seinen steeds op groen gestaan. Met de kennis van nu blijkt echter dat we toch een fout hebben gemaakt in de waarborging van een deel van de Risicoscan waarin door middel van cookies IP-gegevens verworven werden om iemands locatie te bepalen. Hierin zijn wij uiteindelijk niet zorgvuldig genoeg geweest. Dit spijt ons. UWV is een publieke dienstverlener en wij stellen hoge eisen aan onze rol. In het geval van onze handhavende taak betekent dit dat zorgvuldig handelen erg belangrijk is. Dat ons in dit geval niet gelukt is vinden wij uitermate vervelend.

De Risicoscan Verblijf Buitenland is drie jaar in gebruik geweest, waarvan het grootste deel op kleine schaal om de Risicoscan te testen en ontwikkelen. In totaal is de Risicoscan tien maanden functioneel geweest totdat wij deze in februari 2023 stopgezet hebben. In die tijd zijn er op basis van signalen uit de risicoscan Verblijf Buitenland 3.600 onderzoeken gestart. Deze onderzoeken hebben geleid tot 460 aanpassingen van de uitkering (bijvoorbeeld door het geven van een boete).

Belangrijk om te noemen is dat een signaal vanuit de Risicoscan Verblijf Buitenland nooit bewijs is geweest om iemand een sanctie op te leggen wegens ongeoorloofd verblijf in het buitenland. Een

signaal vanuit de Risicoscan kan aanleiding zijn voor de start van een onderzoek door UWV. Het bewijs voor een overtreding kwam altijd voort uit dit onderzoek. In het onderzoek is er altijd persoonlijk contact geweest met de persoon om te bepalen wat er aan de hand was en of iemand zich ongeoorloofd in het buitenland bevond ten tijden van een uitkeringssituatie.

Vraag: Uit een onlangs gepubliceerde beslisnota van het ministerie van SZW blijkt dat UWV illegaal gegevens verzamelde van websitebezoekers/ww-gerechtigden. Om hoeveel mensen gaat dat? En geldt dat voor iedereen die inlogde op jullie website of ook zonder inlog?

Het valt moeilijk te zeggen om hoeveel mensen het precies gaat. Wat we wel kunnen zeggen is dat het alleen gaat om cliënten die inloggen op de UWV-website. De plek waar deze verwerving van IP-gegevens heeft plaatsgevonden betreft het publieke deel met algemene voorlichting en de delen van de website die alleen bereikbaar zijn met een inlog, zoals MijnUWV en de Werkmap. Beide zijn systemen en omgevingen waarin cliënten hun gegevens kunnen inzien of informatie kunnen doorgeven aan UWV.

Op basis van de geldende Telecomwet per 1 juli 2020 is het verplicht om toestemming te vragen voor het plaatsen van cookies. Deze cookies werden, in combinatie met andere gegevens, gebruikt om het IP-adres en een persoonsidentificatie af te leiden. Dit werd vervolgens gebruikt om af te leiden of iemand vanuit het buitenland inlogde.

Vervolgens werden gegevens gecorrigeerd voor mensen die vakantie hebben doorgegeven aan UWV, of met toestemming de uitkering exporteerden naar het buitenland om bijvoorbeeld daar werk te vinden. Enkel wanneer deze toestemming er niet was of niet bekend was dat iemand op vakantie was en de IP-gegevens in combinatie met andere kenmerken, daar aanleiding toe gaf werden deze casussen doorgestuurd om nader onderzoek te starten. Er is dus geen sprake geweest van enige actie vanuit UWV louter op basis van het verkrijgen van de IP-gegevens.

Wij wijzen erop dat het inzetten van IP-gegevens voor toezichtsdoeleinden volgens de wet wel mogelijk is. Enkel het verwerven van IP-adressen via cookies en de grootschalige verwerking is niet in lijn met de Telecommunicatiewet en de Algemene Verordening Gegevensbescherming. We erkennen dan ook dat dit niet op deze manier gebruikt had mogen worden in de risicoscan Verblijf Buitenland.

Vraag: Het gaat onder andere om IP-adressen en sessiecookies, klopt dat?

Dat is juist. Zoals we hierboven uitleggen worden de cookies gebruikt om de IP-adressen te loggen en werd via een zogenaamde *hash*, een identificatietooling, een koppeling gemaakt met het gegevens van de cliënt die inlogt.

Vraag: Hoe werden die sessiecookies gebruikt?

Het gaat hierbij om het koppelen van een IP-adres aan een gebruiker. Tevens kijken we onder meer naar het aantal cliënten dat inlogt, de locatie van inloggen en de duur van de sessie.

Vraag: Uit Woo-documenten die op jullie website staan blijkt bovendien dat de Functionaris Gegevensbescherming voor mei 2022 waarschuwde dat er sprake was van een onrechtmatige situatie in bredere zin, waarom hebben jullie pas in september 2022 advies gevraagd aan Pels Rijcken voor wat betreft de Risicoscan Verblijf Buitenland?

In mei 2022 kwamen we erachter, mede op basis van de waarschuwing van de Functionaris Gegevensbescherming, dat de werving van IP-gegevens via cookies en het verwerken van deze gegevens mogelijk niet rechtmatig was volgens de Telecomwet. Op het moment dat dit ons duidelijk werd, hebben we in die periode actief alternatieve werkwijzen verkent en voorgelegd aan Pels-

Rijcken voor juridisch advies erop. Dit om binnen de wettelijke regels van de Telecommunicatiewet te blijven. Bijvoorbeeld door vooraf aan cliënten actief toestemming te vragen voor het gebruik van cookies en deze cookies louter te gebruiken voor het houden van toezicht in het kader van deze specifieke risicoscan. Onze verwachting was dat deze werkwijze de juridische goedkeuring zou verkrijgen. Helaas bleek het juridische oordeel van Pels-Rijcken anders dan verwacht. Hierdoor hebben we per 7 februari 2023 besloten de risicoscan uit te zetten en de lopende zaken die voortkwamen uit de Risicoscan Verblijf Buitenland te staken.

Vraag: Volgens de beslisnota van SZW hebben jullie Verblijf Buitenland in mei 2022 volledig geïmplementeerd, maar volgens Woo-documenten die wij eerder hebben opgevraagd gebruiken jullie de scan sinds juli 2019 voor handhaving en is het in december 2021 volledig geïmplementeerd. Hoe moeten wij het verschil tussen die data interpreteren?

Vanaf 2019 is er gewerkt aan het ontwikkelen van de Risicoscan Verblijf Buitenland. Bij deze ontwikkeling is op kleine schaal gedurende de periode 2019 tot eind 2021 gebruik gemaakt van de ontwikkelde code en data voor de Risicoscan. Dit gebeurde met name om de werking van de scan te testen.

Vanaf maart 2022 is er vanuit het ministerie van SZW een opdracht aan UWV om over te gaan tot landelijke implementatie van de Risicoscan Verblijf Buitenland overgegaan. Toen is in kleine delen de risicoscan geïmplementeerd. Dit is onder meer gedaan om zo zorgvuldig mogelijk deze risicoscan te kunnen inzetten. Deze situatie duurde tot mei 2022, vanaf dat moment was de implementatie volledig en werd deze landelijk ingezet.

Bij het in gebruik nemen van de risicoscan Verblijf Buitenland hebben we uitvoerig getoetst, gevalideerd en onderzocht of dit kon. We hebben ook een externe partij laten meekijken (KPMG) of de maatregel rechtsgeldig was. Tijdens dit proces hebben de seinen steeds op groen gestaan. Met de kennis van nu blijkt echter dat we toch een fout hebben gemaakt. We zijn dus niet zorgvuldig genoeg geweest. Dat ons in dit geval niet gelukt is vinden wij uitermate vervelend.

Vraag: Jullie gebruikten IP-adressen om op te sporen of iemand onrechtmatig in het buitenland verbleef. Hoe kan het dat jullie er pas na ruim drie jaar achter kwamen dat het illegaal is?

Met de kennis van nu blijkt echter dat we een fout hebben gemaakt door via *Cookies* IP-gegevens te verwerven en deze te verwerken en te gebruiken voor de Risicoscan verblijf Buitenland. In de periode dat de Risicoscan Verblijf Buitenland in ontwikkeling was waren wij in de veronderstelling dat de manier waarop wij IP-gegevens verworven en verwerkten daarin rechtmatig waren. Pas bij de landelijke implementatie (vanaf mei 2022) van deze Risicoscan kwamen wij erachter dat het mogelijk niet rechtmatig is geweest. We hebben in de periode mei – september 2022 verschillende alternatieve werkwijzen verkend. In september 2022 is er juridisch advies gevraagd aan Pels Rijcken.

We zijn dus niet zorgvuldig genoeg geweest tijdens de ontwikkelfase van de Risicoscan. Zodra wij signalen ontvingen dat dit mogelijk toch niet rechtmatig was zijn wij direct alternatieve gaan verkennen en hebben wij juridisch advies aangevraagd van Pels-Rijcken. Op basis van dit advies heeft UWV besloten de Risicoscan in februari 2023 buiten werking te stellen.

Vraag: Waren er privacy-juristen betrokken bij de ontwikkeling van deze risicoscan?

Ja. Deze scan was vanaf 2019 in ontwikkeling. Vanaf dat eerste moment heeft UWV een zeer intensief ontwikkeltraject gevolgd, waarin meerdere versies van de scan zijn ontwikkeld. UWV heeft oog voor de menselijke maat en stelt hoge eisen aan haar rol als publieke dienstverlener. In het geval van onze handhavende taak betekent dit dat zorgvuldig handelen, erg belangrijk is. In het

ontwikkeltraject is er bijvoorbeeld afstemming geweest met de privacy juristen van onze eigen afdeling juridische zaken. Tevens is een GEB (DPIA, een Data Protection Impact Assessment) uitgevoerd. Onze Functionaris Gegevensbescherming heeft in deze DPIA een positief advies gegeven. Tot slot is het statistische model (code, hypotheses, etc) gevalideerd door KPMG. Wij vinden het uitermate vervelend dat nu achteraf blijkt dat we toch niet zorgvuldig genoeg gehandeld hebben.

Vraag: Wat voor gevolgen heeft dit voor de andere risicoscans die jullie gebruiken? Zijn er andere risicoscans stilgelegd?

Andere risicoscans maken geen gebruik van het verwerven en verwerken van IP-gegevens via cookies. Daarin gebruiken we enkel kenmerken die we verwerken voor het uitvoeren van onze publieke taak; het kunnen vaststellen van de hoogte van een uitkering. Er is hierbij geen sprake van het verzamelen van kenmerken zoals het verwerven en verwerken van IP-gegevens.

Zekerheidshalve heeft UWV wel besloten alle GEB's/DPIA's van deze scans te evalueren. Hieruit zijn geen bijzonderheden gekomen.

Vraag: Wat voor gevolgen heeft het voor mensen die op basis van deze onrechtmatige praktijk zijn bestempeld tot fraudeur?

Er zijn geen mensen die op basis van deze praktijk zijn bestempeld als fraudeur. Signalen die zijn verkregen vanuit de Risicoscan Verblijf Buitenland zijn eerst gecheckt op geldige redenen voor het verblijven in het buitenland ten tijden van een uitkeringssituatie. De signalen die toen overbleven zijn nooit gebruikt als bewijs voor ongeoorloofd verblijf in het buitenland. Deze signalen kunnen en zijn gebruikt als aanleiding om een onderzoek te starten door een UWV-medewerker. Het bewijs voor een overtreding kwam altijd voort uit dit onderzoek. In het onderzoek is er altijd persoonlijk contact geweest met de persoon om te bepalen wat er aan de hand was en of iemand zich ongeoorloofd in het buitenland bevond ten tijden van een uitkeringssituatie. In totaal hebben de signalen uit de Risicoscan Verblijf Buitenland tot 3.600 onderzoeken geleid. Deze onderzoeken hebben vervolgens geleid tot 460 aanpassingen van de uitkering (bijvoorbeeld door het geven van een boete).